

Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulama

Editörler:

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR • Prof. Dr. Ferudun SEZGİN • Prof. Dr. Serkan KOŞAR

3. Baskı

Editörler: Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR - Prof. Dr. Ferudun SEZGİN - Prof. Dr. Serkan KOŞAR

EĞİTİM YÖNETİMİNDE KURAM VE UYGULAMA

ISBN 978-605-364-652-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Aralık 2013, Ankara

3. Baskı: Kasım 2022, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Eğitim yönetimi ve planlaması gerek kuramsal bir çalışma alanı gerekse uygulamalı bir bilim olarak ülkemizde gelişimini sürdürmektedir. Alanın daha da gelişmesi sağlamanın sağlam kuramsal temeller olmadan pek mümkün olmadığının bilincinde olarak arkadaşlarımla birlikte bu kitabı hazırladık. Eğitim Yönetiminde Kuram ve Uygulama isimli bu eser ülkemizin farklı üniversitelerinde çalışmakta olan seçkin akademisyenler tarafından yazılmış 16 bölümden oluşmaktadır. Eğitim yönetimi olgusunun tüm boyutları ile tartışıldığı bu çalışmanın akademisyen, uygulamacı, okul yöneticisi, öğretmen ve öğretmen adayı öğrencilere faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada emeği geçen tüm arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bu çalışmanın sizlerle buluşmasını sağlayan PEGEM Akademi ekibine de ayrıca teşekkür ediyorum.

Kuşkusuz eserde bazı eksiklikler mevcuttur. Bunların sorumluluğu yazarlara ve bize aittir. Okuyucudan gelen geri bildirimlerle daha iyisini yapmaya çalışacağız. Bu çalışmayı bir başlangıç olarak görmenizi dileyerek Eğitim Yönetimi alanının ülkemizde daha da kurumsallaşacağı günler görmemizi diliyorum.

Editörler

Ankara, 2022

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR - Prof. Dr. Ferudun SEZGİN
Prof. Dr. Serkan KOŞAR

1. BÖLÜM: Eğitim Yönetiminin Alanı ve Kapsamı

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR
Başkent Üniversitesi

2. BÖLÜM: Yönetim Süreçleri

Prof. Dr. Yaşar KONDAKÇI
Doç. Dr. Merve ZAYİM KURTAY
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

3. BÖLÜM: Sosyal Bir Sistem Olarak Okul

Prof. Dr. Ferudun SEZGİN
Gazi Üniversitesi

4. BÖLÜM: Örgüt Kültürü ve İklimi

Prof. Dr. Bekir BULUÇ
Gazi Üniversitesi

5. BÖLÜM: Liderlik

Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU
Gazi Üniversitesi

6. BÖLÜM: Motivasyon

Prof. Dr. Burhanettin DÖNMEZ
İnönü Üniversitesi

7. BÖLÜM: İnsan Kaynakları Yönetimi

Prof. Dr. Adnan BOYACI
Anadolu Üniversitesi

8. BÖLÜM: Örgütlerde Güç ve Politika

Prof. Dr. Kadir BEYÇİOĞLU
Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet SİNCAR
Gaziantep Üniversitesi

9. BÖLÜM: Eğitim Politikaları

Prof. Dr. Serkan KOŞAR
Gazi Üniversitesi

10. BÖLÜM: Eğitim Ekonomisi ve Finansmanı

Doç. Dr. Kamil YILDIRIM
Aksaray Üniversitesi

11. BÖLÜM: Mesleki Bir Öğrenme Toplumu Olarak Okul Kavramı

Prof. Dr. Ali Çağatay KILINÇ
Karabük Üniversitesi
Doç Dr. Zeki ÖĞDEM
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi

12. BÖLÜM: Okul Gelişimi

Prof. Dr. Nail YILDIRIM
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

13. BÖLÜM: Eğitimde Hesapverebilirlik

Prof. Dr. Muhittin ACAR
Hacettepe Üniversitesi

14. BÖLÜM: Yönetimde Etik

Prof. Dr. Ergün RECEPOĞLU
Kastamonu Üniversitesi

15. BÖLÜM: Örgütsel Değişimin Yönetimi

Doç. Dr. Deniz ÖRÜCÜ
Başkent Üniversitesi

16. BÖLÜM: Örgütsel Kapasite

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR
Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Çağatay KILINÇ
Karabük Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

EĞİTİM YÖNETİMİNİN ALANI VE KAPSAMI

Bölümün Amacı	1
Özet	1
Anahtar Sözcükler.....	2
Giriş.....	2
Eğitim Yönetimini Anlamanın Önemi	8
Bölüm Tartışma Soruları	11
Önerilen Okumalar	11
Kaynakça.....	11

2. BÖLÜM

YÖNETİM SÜREÇLERİ

Bölümün Amacı	13
Özet	13
Anahtar Sözcükler.....	14
Yönetim Süreçlerinin Tarihsel Temelleri.....	14
Yönetim Süreçleri ve Yönetim Süreçlerinin İşleyişi	17
Karar Alma.....	18
Karar Türleri	18
Karar Alma Süreci	19
Grupla Karar Alma	23
Karar Alma Sürecine Yönelik Türkiye'deki Literatür	24

Planlama	25
Planlamanın Tanımı, Öğeleri ve İlkeleri	25
Eğitim Planlaması Türleri	28
Eğitim Planlamasının Aşamaları	29
Planlamada Gözetilecek Prensipler	31
Planlama Sürecine Yönelik Türkiye'deki Literatür	32
Örgütlenme.....	34
Örgütlenme Sürecinin Aşamaları.....	35
Örgütlenme Sürecine Yönelik Türkiye'deki Literatür.....	46
İletişim	47
İletişim Süreci	47
İletişim Türleri.....	49
İletişim Sürecine Yönelik Türkiye'deki Literatür	50
Etki	52
Eşgüdüm (Koordinasyon)	54
Eşgüdümün Tanımı	54
Eşgüdüm Sağlama Yaklaşımları	55
Eşgüdüm Sürecine Yönelik Türkiye'deki Literatür	56
Denetleme ve Değerlendirme	56
Denetleme ve Değerlendirmenin Tanımı	56
Denetim ve Değerlendirme Sürecinin İşleyişi.....	57
Denetim/değerlendirme Sürecine Yönelik Türkiye'deki Literatür	59
Genel Değerlendirme	59
Bölüm Tartışma Soruları	61
Önerilen Okumalar	61
Kaynakça.....	61

3. BÖLÜM

SOSYAL BİR SİSTEM OLARAK OKUL

Bölümün Amacı	67
Özet	68
Anahtar Sözcükler.....	68
Sistem Kavramı.....	68
Sistem Kuramı ve Sistemlerin Sınıflandırılması.....	70
Sosyal Sistem Modelinin Varsayımları	72
Sosyal Sistemlerin Temel Özellikleri.....	73
Sistemin Sınırları.....	74
Homeostasis.....	75
Denge.....	75
Entropi.....	76
Sinerji.....	77
Eş sonluluk.....	77
Sosyal Bir Sistem Olarak Okulun Öğeleri	78
Girdi.....	79
Süreç.....	80
Çevre.....	86
Çıktı.....	88
Geri Bildirim.....	90
Sosyal Bir Sistem Olarak Okulun İşlevleri	92
Açık ve Sağlıklı Okul Sistemi	96
Gevşek Yapılı Sistemler Olarak Okul.....	98
Sonuç.....	100
Bölüm Tartışma Soruları	101
Önerilen Okumalar	101
Kaynakça.....	102

4. BÖLÜM

ÖRGÜT KÜLTÜRÜ VE İKLİMİ

Bölümün Amacı	105
Özet	106
Anahtar Sözcükler.....	106
Örgüt Kültürü	106
Kültür	106
Örgüt Kültürü	107
Kültürün Düzeyleri	110
Artifaktlar	110
Temel Değerler	111
Temel Varsayımlar.....	111
Okul Kültürü	112
Okul Kültürünün Unsurları	115
Miyon ve Amaçlar	116
Değerler	117
İş Yerinde Değerler.....	117
Değer Çatışmaları.....	117
Kültürel Semboller	118
Okul Tarihi, Hikayeler ve Efsaneler	119
Tören, Seremoni ve Kutlamalar	120
Kültürel Değişim.....	121
Okul Kültürü ve Performans.....	122
Okul Kültürü ve Liderlik	123
Liderlerin Rollerini	125
Örgüt İklimi	126
Okul İkliminin Unsurları	128
Güvenlik	128
Eğitim ve Öğretim.....	129
İlişkiler	129
Çevre	129
İklim Tipleri.....	130
Sonuç	131
Bölüm Tartışma Soruları	131
Önerilen Okumalar	132

5. BÖLÜM

LİDERLİK

Bölümün Amacı	135
Özet	136
Anahtar Sözcükler	136
Liderlik Kavramı.....	136
Okul Yöneticisi ve Liderlik.....	137
Liderlik Yaklaşımları.....	140
Dönüşümcü Liderlik.....	141
İşlemci Liderlik.....	143
Etik Liderlik	145
Öğretimsel Liderlik.....	149
Karizmatik Liderlik.....	154
Vizyoner Liderlik.....	158
Dağıtımcı Liderlik.....	162
Otantik Liderlik.....	166
Hizmetkâr Liderlik.....	169
Ruhsal Liderlik.....	174
Kültürel Liderlik	178
Bölüm Tartışma Soruları	180
Önerilen Okumalar	180
Kaynakça.....	181

6. BÖLÜM

MOTİVASYON

Bölümün Amacı	189
Özet	189
Giriş.....	190
Motivasyon Kuramları.....	192
Kapsam Kuramları	192
İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı	192
E.R.G Kuramı.....	196
XY Kuramı	198
Çift Faktör Kuramı	203
Başarı Güdüsü Kuramı	208
Süreç Kuramları.....	212
Beklenti Kuramı	213
Eşitlik Kuramı.....	217
Amaç Kuramı.....	220
Pekiştirme Kuramı	224
Sonuç.....	228
Bölüm Tartışma Soruları	229
Önerilen Okumalar	230
Kaynakça.....	231

7. BÖLÜM

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ

Bölümün Amacı	235
Özet	235
Anahtar Sözcükler.....	236
Giriş.....	236
İnsan Kaynakları Yönetiminin Kavramsal Evrimi	237
İnsan Kaynaklarının İşlevleri.....	238
İnsan Kaynakları Yönetim Modelleri.....	239
İnsan Kaynakları Yönetimine İlişkin Kuramlar	241
Bölüm Tartışma Soruları	246
Önerilen Okumalar	246
Kaynakça.....	246

8. BÖLÜM

ÖRGÜTLERDE GÜÇ VE POLİTİKA

Bölümün Amacı	249
Özet	250
Anahtar Sözcükler.....	250
Giriş.....	250
Güç	251
Bağımlılığı Yaratan Durumlar	252
Örgütlerde Güç.....	252
Örgütlerde Güç Modeli.....	253
Yasal Güç (Meşru Güç).....	254
Ödül Gücü	255
Zorlayıcı Güç	255
Uzmanlık Gücü	257
Karizmatik Güç	257
Gücün Kullanımına İlişkin Koşullar.....	258
İkame Edilebilirlik.....	258
Merkezilik.....	259
Takdir Hakkı	259
Görünürlük	259
Farklı Bir Bakış Açısı.....	260
Gücün Paylaşılması Fikri	260
Politika	262
Bölüm Tartışma Soruları	263
Önerilen Okumalar	263
Kaynakça.....	264

9. BÖLÜM

EĞİTİM POLİTİKALARI

Bölümün Amacı	267
Özet	267
Anahtar Sözcükler	268
Giriş	268
Politika Analizi	269
Eğitimde Politika Analizi	271
Eğitim Politikası	273
Eğitimde Kalite ve Erişime Yönelik Politikalar	276
Sonuç	280
Bölüm Tartışma Soruları	281
Önerilen Okumalar	281
Kaynakça	282

10. BÖLÜM

EĞİTİM EKONOMİSİ VE FİNANSMANI

Bölümün Amacı	287
Özet	287
Anahtar Sözcükler	288
Eğitim Sektörü	288
Ekonomi ve Eğitim İlişkisi	290
Eğitimde Finansman Modelleri ve Uygulamaları	300
Türkiye'de Eğitimin Finansmanı	304
Okul Ekonomisi ve Okullarda Finansal Uygulamalar	314
Yükseköğretimin Finansmanı	320
Sonuç	326
Bölüm Tartışma Soruları	328
Önerilen Okumalar	328
Kaynakça	328

11. BÖLÜM

OKULLARDA MESLEKİ ÖĞRENME TOPLULUKLARININ OLUŞTURULMASI

Bölümün Amacı	335
Özet	335
Anahtar Sözcükler.....	336
Giriş.....	336
Mesleki Bir Öğrenme Toplumu Olarak Okulun Temel Varsayımları.....	337
İş Birlikçi Okul Kültürünün Oluşturulması.....	338
İnsan Kapasitesinin Geliştirilmesi	339
Sonuçlara Odaklanma	341
Geniş Tabanlı Liderlik Anlayışı.....	341
Öz-yeterlik.....	343
MÖT'ün Boyutları.....	343
Destekleyici ve Paylaşılan Liderlik.....	344
Kolektif Yaratıcılık ve Öğrenme	345
Paylaşılan Değerler ve Vizyon	346
Destekleyici Koşullar	348
Paylaşılan Kişisel Etkinlikler.....	349
Sonuç Yerine.....	350
Bölüm Tartışma Soruları	352
Önerilen Okumalar	352
Kaynakça.....	352

12. BÖLÜM

OKUL GELİŞİMİ

Bölümün Amacı	357
Özet	357
Anahtar Sözcükler.....	358
Giriş.....	358
Okul ve İşlevleri.....	359
Türk Milli Eğitim Sisteminde Okul Gelişim Uygulamaları	364
Okulda Bulunan İnsan Kaynağı ve Gelişimi.....	366

Okulda Yürütülen Eğitim-Öğretim Sürecinin Gelişimi.....	369
Okulun Eğitim-Öğretim Ortamlarının Gelişimi	370
Geleceğin Okullarında Okuryazarlık Eğitimine Duyarlık.....	371
Okulun Çevresi ve Okul Gelişimi	373
Anlatılanların Işığında Nasıl Bir Okul Geliştirmeli?	380
Bölüm Tartışma Soruları	381
Önerilen Okumalar	381
Kaynakça.....	381

13. BÖLÜM EĞİTİMDE HESAPVEREBİLİRLİK

Bölümün Amacı	385
Özet	386
Anahtar Sözcükler.....	386
Giriş.....	386
Hesapverebilirlik: Tanımlar, Türler ve Temel Sorular.....	387
‘5-S Hesapverebilirlik Modeli’ ve Eğitime Uyarlanabilirliği.....	399
Sonuç.....	404
Bölüm Tartışma Soruları	410
Önerilen Okumalar	411
Kaynakça.....	412

14. BÖLÜM YÖNETİMDE ETİK

Bölümün Amacı	415
Özet	415
Anahtar Sözcükler	416
Giriş.....	416
Etik Kavramı	417
Etik Sözcüğünün Kökeni, Tanımı ve Alt Disiplinleri	418

Etik ile Ahlak İlişkisi	420
Ahlaki Gelişim Süreçleri	424
Gelenek Öncesi Düzey	425
Geleneksel Düzey	425
Gelenek Sonrası Düzey.....	426
Etikle İlgili Kavramlar.....	426
Yönetimde Etik	427
Yönetimde Etik İlkeler ve Etik Dışı Davranışlar.....	430
Eğitim Yönetimi ve Etik	437
Sonuç	440
Örnek Olaylar	441
Bölüm Tartışma Soruları	444
Önerilen Okumalar	444
Kaynakça.....	445

15. BÖLÜM

ÖRGÜTSEL DEĞİŞİMİN YÖNETİMİ

Bölümün Amacı	449
Özet	450
Anahtar Sözcükler	450
Giriş.....	450
Örgütlerde Değişim İhtiyacının Nedenleri.....	452
Değişim Türleri.....	454
Örgütsel Değişimin Kuramsal Temelleri.....	456
Örgütsel Değişimin Kuramsal Çerçevesi	458
Değişimin Kendine Özgü Doğası.....	463
Değişimin Karmaşıklığı.....	463
Örgütsel Değişim Modelleri	465
Lewin Modeli.....	466
Fullan Modeli	467
Kotter'in Sekiz Aşamalı Değişim Süreci.....	468
Eğitim Örgütlerinde Değişim ve Kültür	469
Eğitim Örgütlerinde Çalışanlar ve Değişim	471

Değişim Ajanları.....	473
Değişim Yönetimi ve Liderlik	475
Değişime Direnç ve Dirençle Başa Çıkma Stratejileri	476
Türk Eğitim Sistemi ve Değişim	477
Bölüm Tartışma Soruları	480
Önerilen Okumalar	480
Kaynakça.....	480

16. BÖLÜM

ÖRGÜTSEL KAPASİTE

Bölümün Amacı	485
Özet	485
Anahtar Sözcükler	486
Giriş.....	486
Örgütsel Kapasite ve Geliştirme	487
Okul Kapasitesinin Geliştirilmesi	490
Okulda Kapasite Geliştirmeye İlişkili Kavramların İncelenmesi	494
Liderlik Kapasitesi	495
Öğretmen Liderliği	496
Öğretmen Profesyonelizmi	499
Sonuç Yerine.....	501
Bölüm Tartışma Soruları	503
Önerilen Okumalar	503
Kaynakça	503
Dizin.....	509